

נמלך של נייר

הספר על „הרוחניות הגרמנית הצרופה בגילומה

כברבריות צרופה * מוחו של רודן בן 237 שנה * הפלסטינים -

מתרדמה להתעוררות * מחקר על הרומאן האוטופי הציוני

עיון

דת הדם

גברת רבקה שכטר אינה דמות מקריבלת בקריית-ספר. היא חוקרת המשלבת במחקרה את הספרות, הפילוסופיה והאידיאולוגיה — עם המציאות הפוליטית. שני ספריה הראשונים של שכטר, מיסטיקה וקיומיות * והאדם האל * זכו בתגובות קירות למדי, למרות התמודדותה של התרבות המערבית ועימותיה עם התרבות היהודית. כנראה שהביקורת לא טרחה מעודה להתמודד באורח רציני עם השאלות התרבותיות-פילוסופיות-עקרוניות, שאותן מעורלת שכטר...*

גם לקריאת-התגר של ספרה השלישי, שכותרתו היא אויב קוסמי — הרוחניות הגרמנית הצרופה בגילומה כברבריות צרופה *... לא בא ההד המתאים ביקריית-ספר שלנו. הרצופה בחשבונות מרזים של פינסקנות כפולה, המביאים להתיעלמות מספרי-סוד של חוקרת ישראלית, שניסתה להתמודד עם האידיאולוגיות הרומניות למיניהן — ויכלה להן.

הנחת היסוד של אויב קוסמי היא פשר טה — שורשי הנאציזם והיטלר נעוצים באידיאולוגיה ובפילוסופיה הגרמניים. כפי שאלה התפתחו מאז מרתין לותר, שבחר

רבקה שכטר אידיאות גרמניות

לדבריה, „בחלק המיסטי, החלק הפאולוני של הנצרות“, לעומת הרפורמטור קלווין, שהעדיף את „החלק הנומיסטי של הנצרות“, בחירה שהביאה לליברליזם המערבי. בן לדברי רבקה שכטר „לותר שזלל את

* רבקה שכטר — מיסטיקה וקיומיות; הוצאת עכשיו, ירושלים; 1966, 150 עמודים (כריכה רכה).
** רבקה שכטר — האדם האל; הוצאת עכשיו, ירושלים; 1975, 184 עמודים, (ריכה רכה).

*** גב' שכטר היא רעייתו של המשורר א. טריינין וניסתו של אלוף אברהם (אברשה) טמיר.
**** רבקה שכטר — אויב קוסמי, הוצאת עכשיו; ירושלים, 262 עמודים (כריכה רכה).

הרצון החופשי; הוא עונה לארסמוס ואורמר, שדווקא חיברו חיזוק אצלו את הריעה שרצון חופשי הינו המצאה אנושית... טיעון זה של לותר מוכח אצל שכטר בטענה: „גרמניה קיבלה את המתכונת של לותר. הגרמנים חילקו את העולם לממלכת הכפר. ממלכת הרוח נידחקה כולה אל נפשי של האדם ולא היתה צריכה מימוש חיצוני. ומכאן התפתחו דאידיאליזם הגרמני, הפובליציזם הגרמני... וכהוכחה מביאה שכטר את התנגדותו של לותר להתקוממות האיכרים, ב"טענה: „מרד נגד מימסד חילוני אין בו טעם, כיוון שאין טעם לחיים גשמיים. מרד חברתי יכול לשפר רק את החיים הגשמיים...“

הוכחה נוספת שמביאה גב' שכטר היא האיחור של מילחמות דת בגרמניה. שרמע מע את התארגנותה כמדינה חילונית, בתקופה שצרפת ואנגליה כבר היו מבורסות כמדינות לכל דבר. בעניין מרטיין לותר מביאה שכטר פן נוסף של הריפורמטור ומאוכזרת את סיפרו על היהודים ועל שקריהם, ספר שהנאצים הוציאו לאור במהדורות רבות בשנות השלושים, „שלוש מאות שנה אחרי שנכתבו דברים אלו, הם כוצעו על-ידי יורשי לותר. האידיאולוגיה הנאצית יכלו למצוא הנחות למעשייהם כברבריות...“

סביר להניח, שחלק מדחיית השקפיה של גב' שכטר על-ידי, ההגליאנים הצעירישים של האוניברסיטה העברית בירושלים, טמון בצורה ובאופן, שהחוקרת מקשרת את המכנים המשותפים בין מרתין לותר להגל, כשהיא תוקפת את תורת „המחזוריות הנצחית, השלילה וההתהוות...“ ומעדיפה טיעונים של „שפינוזה“, אותם היא מעמתת עם הגל. שכטר מתריפה את טיעוניה, כאשר היא קובעת: יש דמיון רטוני בין הגל וניטשה... שני הם רוצים ומציעים לותר על ההכרה; הגל רוצה לותר עליה מתוך השלמה, ניטשה — מתוך הרס עצמי... וממשיכה וטוענת כי „כל האידיאולוגיה הנאצית ציפו לחזור לרפוסים אורגאניים, לרפוסים פכטיים, Sittlichkeit שעליה מדבר הגל, לבשה צורות שונות בימי האידיאולוגיה הגרמנית... השקפה זו של האידיאולוגיה הנאצית על המדינה אינה סותרת את השקפתו של הגל, הדיכוי, היא פועל יוצא מהשקפתו...“ ושכטר מחריפה את עמדתה, וטוענת: „הגל מוים כאן את כל התיאוריית מאז הובס ולוק, שהמדינה הינה אכנה... הגל מתנגד להשקפה זו, כיוון, שמעולם הוא לא קיבל את העיקרון של משא ומתן בין בני-אדם. האמנה היא חלק מעיקרון זה...“ והחוקרת מסכמת פרק זה, הוא לא קיבל את העיקרון של משא ומתן בין בני-אדם. האמנה היא חלק מעיקרון זה...“ והחוקרת מסכמת פרק זה, בקביעה כי: „כל היסודות של האידיאולוגיה הנצחית מניית המאחרת שורשם במתאפיזיקה של הגל...“

בחינת הנאציזם, מבעד לאידיאולוגיה, כפי שהן משתקפות בפילוסופיות שונות בידי רבקה שכטר, משכנעת למדי בהצגתה, בנוסח: „היין מן ההתקפה על היהודים והיהדות, האידיאולוגיה הנאצית-סוציאליסטית * התקיפו ללא הרף גם את כל המערק של החברה הדמוקרטית. המערק של המערק של החברה הדמוקרטית. החברת המערבית הדמוקרטית, ברובה, ביססה את האידיאולוגיות הדמוקרטיות המערביות, עלילנו לנתח אידיאולוגיות אלו...“ ורבקה שכטר פורשת אותן, מעמתת אותן ומבהירה את אותה מילה-מת-כני-חושך בבני-אור אידיאולוגית פילוסופית.

היבט אחד של ההבדלים, בין המערב לגרמניות, מצוי בקביעתה של שכטר: * נאציזם.

„מדינה שבה קיימת יצירה רבה, שבה קיים משא-ומתן תמידי, הבדלה תמידית, אינה רואה במילחמה את האפשרות היחידה של פעילות. מדינות דמוקרטיות נוטות פחות לקדש מילחמה לשם מילחמה. ספרטה קודשה מילחמה לשם מילחמה, כיוון שהיא היתה הביטוי היחיד של הכיבוש כה, בעוד שאותנה לא ראתה במילחמה מטרה יחידה. המצב הפרדוקסלי של המלחמה האנושית: רצון לנירוואנה מכיבא למילחמה מתמדת. הנירוואנה כמדינה האורגנית תמצא את ביטויה הפעיל תנו במילחמה נגד גופים אורגאניים אחרים...“

שכטר, מדגישה להבהרת מערכת טיעונה, בדבר החד-ממדיות של הנאציזם, ושורשי האידיאולוגיה, כי: „בין האידאולוגים הנאציים אין היסטוריון. כאמור, הם התנגדו להיסטוריה אשר מעצם מהותה מוזיחה את האידיאולוגיה שלהם...“ וההיסטוריון הגרמני האחד, שאותו מזכיר רה שכטר, לרייטשקה, מובא בטיעוניה כבעל משמעות „זווקא לגבי דברים מאי-

פרידריך ניטשה הרבררים של המאה ה-20

חרים יותר של התנועה המיסטית הגרמנית, שבאה לידי גילומה בתנועה הנאצית-נאצי-סוציאליסטית... טרייטשקה לחם בימיו ובשמאל. לעיתים קרובות הוא מדבר כי טרייטשקה גרמנית מקובלת... טרייטשקה קה מסתמך על התנ"ך, אולם הוא עובר את גבול מילחמת התנ"ך ורואה בה יופ...“

יש בסיפיה של שכטר, חומר מחשבה להליכים שונים בישראל של סוף שנות ה-70, היהודים נוגים אל תוך תנועת התחייה, או יהא שמו של הימין הישראלי, אשר זהא.

פרקים אחרים בסיפיה של שכטר עוסיקים בלה אמר דרטוסטרא ושאר השקפות למיניהן של פרידריך ניטשה, שאת האידיאליזם שלו, מניחה שכטר, תחת הכותרת האדם — האל החדש, תוך שהיא מוליכה להשקפתו הטוענת: „האדם צריך לותר על קיומו בשם המטרה להיות Uebermensch (אדם-לעיל) אדם-על...“ שכטר, מוליכה את השקפתה לעבר לעבר סיפרו של ניטשה אטי-כריסט (נגד ישו) וכותבת: „ניטשה ממשוך ואומר שי ישוע לא מת כשביל החמאים של אחרים, אלא הוא מת על הצלב בעל הטאוי בלבד. הוא טוען שהצלב הוא סימן שהיה מרד פוליטי. שיב, ניטשה אינו טורח לדעת, שמות על הצלב היה עונש רומאי... למי רות שניטשה מאשים את הצרפתים במרד של הכוזבים נגד הנעלים, הרצח נגד הוא שייך למורדים, גם הוא עצמו נגד במימדי, או לפחות הטיף למרד כזה... הנצרות

לחמה נגד הרומיות שאיתה מזדהה ניטשה, הרומיות פירושה מילחמה והרי גם ניטשה רואה במילחמה את הביטוי הנעלה של החיים... ניטשה אומר שהשמות היחידים Christ ו-Anarchist הם גם זהים. הנוצרי הוא אנרכיסט, הוא משיח מורד. אלא שגם ניטשה הינו אנרכיסט...“ והיסודות הטיכסיים האחר-נוצריים של ה-

פרידריך הגל הינליאנים צעירים בירושלים

נאציזם, מעידים על תרומתו של ניטשה בהזנת מחשבתם המקורית.

יחד עם זאת, מבדילה שכטר את ניטשה מהוגי-ידעות גרמניים אחרים, בנושא ראייתו את היהדות, תוך שהיא מדגישה: „ניטשה הוא הוגה-הידעות המערבי היחיד, אשר הכין שהיהדות הצליחה להתקיים בכל התנאים, כיוון שהיא הכדילה את עצמם מהטבע. הניסוח של ניטשה אומנם אינו מחנף, לדבריו היהודים לקחו לעצמם את האיסטיטנטים הרקדאנטים ובדרך זו הם הצליחו להסתדר עם העולם ככל התנאים... ניטשה הכין, איפוא, שהיהדות הצליחה יותר מאשר תרבויות אחרות ל- התקיים...“

שכטר מביאה הנחת יסוד מרתקת, שבה היא טוענת „הגרמנים לא השתוקקו למידינה פוליטית בלבד, הם רצו גם בהשקפת עולם משלהם. הגרמנים לא הרגישו נוח במיסגרת המסורת הנוצרית. הם חיפשו שורשים משלהם. על כל צעד ושעל נתקלו הגרמנים במסורת היהודית. הם הכינו, בצורה אינסקמיבית, שרק היהדות הינה השקפת עולם מגובשת ומכאן קנתם הגרולה ביהדות, קנאה שהחלה עם לותר ודיא גברה במאה ה-19, כאשר היהודים נעשו גורם בתוככי גרמניה עצמה...“ ושכטר ממשיכה: „לגבי ניטשה ואידיאולוגיה גרמניים אחרים, היהודים היו בעלי אותן התכונות שהגרמנים השתוקקו אליהן: תרבות חד-משמעית, גזע טהור, אולם היהודים לא היו בעלי כוח ומעניין שהגרמנים ברוב קינאתם כיהודים, החלו לייחס להם גם כוח שלמעשה לא היה להם. כאן היתה השלכה של הרצון לכוח של הגרמנים על היהודים...“ ולדברי רבקה שכטר, הרי, ניטשה, שחי פש את „הכבררים של המאה העשרים, הוא באמת הצליח לעבור את בני עמו להיפך לברברים כאלו... הוא רצה בעם אשר ישמיד עמים אחרים ובדרך זו ייהפך לעם אדוניים...“ ולכן, פוסקת שכטר: „ניטשה הוא גם הוגה הידעות ההרסנית ביותר שקם בהיסטוריה האנושית, והוא גם הצליח להקים תנועה הרסנית ביותר בתרבות המערבית...“

הספר אויב קוסמי בוחן גם את המשמעות עויות, הרקע וההשלכות של המושג הגרמני Lebensraum וקובע בחומרה: